

Ooievaars hadden goed broedseizoen

door H. L. Schuilenburg
(Staatsbosbeheer RIVON)

In het eerste nummer van „Het Vogeljaar”, dat in maart 1957 verscheen, schreef Ko Zweeres een artikel onder de titel: „Ooievaarsstand liep in 1956 niet verder terug.” En

heel wat natuur- en vogelliefhebbers zullen zich hebben afgevraagd: „Wat zal het nieuwe ooievaarsseizoen ons brengen?”

Welnu, het resultaat heeft de verwachtingen méér dan overtroffen. De teruggang en de stilstand zijn voorbij (hopelijk voor goed!) en voor 1957 kon een grote vooruitgang worden vastgesteld. Niet zozeer, doordat het aantal broedparen met een sprong omhoog ging, dan wel dat het *broedresultaat* buitengewoon was.

Misschien is dit mede te danken aan het prachtige voorjaarsweer, waardoor reeds half maart ooievaars in ons land werden signaleerd. Het vertrek voor de grote reis begon reeds half augustus, de laatste ooievaars vertrokken ongeveer op dezelfde tijd als voorgaande jaren.

Werden in 1956 65 nesten door paren ooievaars bewoond (op 43 hiervan werd

gebroed), in 1957 steeg dit aantal tot 73, terwijl op 52 nesten werd gebroed. Er werden op deze 52 nesten 161 jonge ooievaars geboren, waarvan er, helaas, 19 door verschillende omstandigheden sneuvelden, zodat 142 vliegvlugge jonge ooievaars de grote trek naar warmere landen konden aanvaarden. Voor 1956 bedroeg dit aantal 95. Er vlogen dus 47 jonge ooievaars méér uit dan in 1956, of wel 50% meer.

In 1956 sneuvelden 7 jonge ooievaars door verschillende omstandigheden en in dit jaar 19.

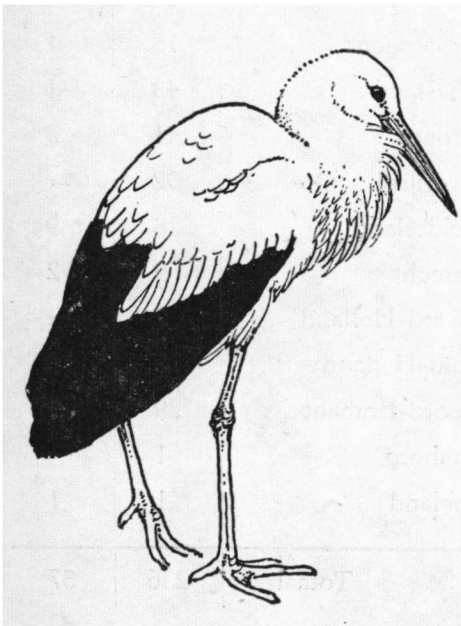
Wat het aantal gelegde eieren betreft, mag niet onvermeld blijven, dat (voor zover kon worden vastgesteld) in 1956 134 eieren werden gelegd en in 1957 190 stuks, hetgeen 56 méér is dan in het voorafgaande jaar. Er gingen 29 eieren door verschillende omstandigheden verloren (meestal tijdens gevechten uitgeworpen), hetgeen 3 m i n d e r is dan in 1956.

Bij de verloren gegane eieren zijn niet inbegrepen de uitgeworpen, onbevuchte eieren, waarvan het aantal dit broedseizoen 12 stuks bedroeg.

Werden in 1956 gevechten geleverd om het bezit van 27 nesten, voor 1957 bedroeg dit aantal toch nog 24 ondanks de omstandigheden dat er zo op het oog voldoende nesten beschikbaar waren. De aard van de gevechten was echter veel feller dan verleden jaar. Het was geen zeldzaamheid, dat 5 of meer ooievaars tegelijk strijd leverden om het bezit van een nest.

In totaal zijn in 1957 111 nesten in gebruik geweest, hetgeen 6 méér is dan in 1956. Wanneer wij hiervan de 73 door paren bewoonde nesten aftrekken, blijkt dat 38 nesten tijdelijk bewoond zijn geweest door zwervende ooievaars of door solitair, terwijl ook tal van nesten werden gebruikt om er de nacht door te brengen.

Wat de vooruitgang betreft blijkt uit onderstaand staatje dat de zuidelijke provincies méér zijn vooruitgegaan dan de noordelijke.

Overzicht van door paren bewoonde ooievaarsnesten en aantallen uitgevlogen jongen in 1955, 1956 en 1957.

Provincie	Aantal door paren bewoonde nesten			Aantal uitgevlogen jonge ooievaars		
	1955	1956	1957	1955	1956	1957
Groningen	6	6	9	8	11	11
Friesland	9	12	10	9	13	17
Drente	13	16	19	26	27	31
Overijssel	10	11	11	17	14	15
Gelderland	3	4	6	11	8	14
Utrecht	2	3	4	3	—	12
Noord-Holland	—	—	—	—	—	—
Zuid-Holland	7	7	8	10	8	18
Noord-Brabant	7	6	10	10	14	24
Totaal	57	65	73	94	95	142

Wij zien dan, dat de provincies Gelderland 6, Utrecht 12, Zuid-Holland 10 en Noord-Brabant 10 jongen méér hadden dan in 1956, Friesland 4, Drente 4 en Overijssel 1 méér konden boeken, terwijl het aantal jongen in Groningen hetzelfde is gebleven. Inderdaad hoopvolle cijfers. Mede blijkt dan, dat de provincie Drente nog steeds ver boven alle andere provincies uitsteekt wat het aantal jonge ooievaars betreft. De levensmogelijkheden blijken daar relatief het gunstigst te zijn.

Het is zeer moeilijk en misschien wel onmogelijk om de veel gestelde vraag te beantwoorden, wat de oorzaak is, dat de zuidelijke broedresultaten groter waren dan de noordelijke. Wij kunnen slechts hopen, dat het komende broedseizoen 1958 voor alle provincies even gunstig moge zijn.

In nevenstaand staatje is het aantal bestaande nesten per provincie aangegeven, alsmede het aantal hiervan dat in 1957 nieuw werd gebouwd. Wanneer wij dan zien, dat er maar 111 nesten in gebruik zijn geweest, blijkt, dat een groot aantal nesten ongebruikt is gebleven. Dit bevreemdt des te meer, daar uit alle provincies berichten zijn binnengekomen over zwerfende ooievaars. Hieruit zou men kunnen concluderen, dat veel nesten niet op de goede plaats staan en dat op andere plaatsen gebrek is aan juist geplaatste nesten. Daarom verdient het zeker aanbeveling niet luk-raak nesten

te bouwen, maar hiertoe pas dán over te gaan, wanneer ooievaars pogingen tot nestelen doen.

Van de 36 nieuwgebouwde nesten werden er 17 gebouwd door de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, te Amsterdam (secretariaat Reguliersgracht 9, Amsterdam), terwijl de overigen door particulieren of vogelbeschermingswachten werden opgericht. Tal van nesten werden gerestaureerd,

Provincie	Totaal aant. bestaande nesten	Hervan nieuw
Groningen	18	1
Friesland	43	1
Drente	41	3
Overijssel	32	—
Gelderland	28	9
Utrecht	9	2
Noord-Holland	2	—
Zuid-Holland	32	10
Noord-Brabant	29	9
Limburg	1	—
Zeeland	1	1
Totaal	236	37

zodat de ooievaars in Nederland in ruime mate keuze hebben uit goed onderhouden nestelgelegenheden.

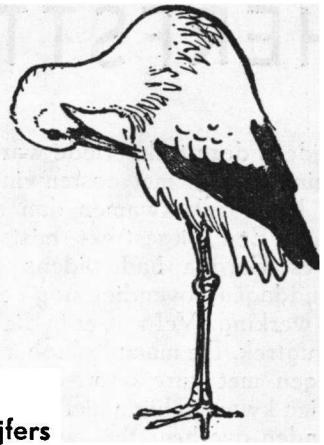
In vele gevallen verstrekten de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels advies en in tal van gevallen werd financiële hulp verleend uit haar „Ooievaarsfonds” dat in 1956 werd gevormd.

Helaas werden ook dit jaar weer ooievaars gedood door stroomdraden. In de provincie Groningen sneuvelde hierdoor 1 jonge ooievaar en in Drente en Gelderland viel elk 1 oude ooievaar als slachtoffer. Mede is te betreuren, dat in België alweer een ooievaar moedwillig door een landbouwer werd afgeschoten, ondanks het feit, dat de ooievaar óók in België een beschermde vogel is.

Hiertegenover staat het verheugende feit, dat in dit broedseizoen op 5 nesten elk 5 jongen zijn grootgebracht, hetgeen in jaren niet is voorgekomen. De gelukkige eigenaren waren: de heer Doesburg te Montfoort, de heer D. Noorloos te Drongelen (in 1957 nieuw gebouwd), mevr. v. d. Meer te Raamsdonkveer (in 1956 gerestaureerd), de heer A. Jongasma te Gorredijk en de Ned. Herv. Kerk te Meeuwen. Ook is vermeldenswaard, dat op twee nesten, die zeven jaren achtereen door een solitair bewoond zijn geweest, dit jaar een paartje heeft gewonnen, dat op beide nesten jongen groot bracht.

Natuurlijk hebben zich op vele nesten bijzondere gebeurtenissen voorgedaan, maar het zou te ver voeren die alle hier te memoreren. Hiervoor wordt verwezen naar het „Ooievaarsrapport 1957” van het Staatsbosbeheer - R.I.V.O.N. Van dit rapport zal, evenals voorafgaande jaren, in het voorjaar een uittreksel in druk verschijnen *). Belangstellenden kunnen het rapport desgewenst raadplegen bij de administratie van het R.I.V.O.N., J.M. Kemperstr. 3, Utrecht. Tenslotte moge ik nog opmerken, dat de samenwerking tussen het R.I.V.O.N. en de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels uitstekend was. Vele nesteigenaren kwamen bij het inzenden van hun telformulieren met vragen, die via deze samenwerking beantwoord konden worden.

* Ex. van het overzicht van het broedseizoen 1956 kunnen worden besteld door overschrijving van 75 ct. op postgiro 29213 ten name van Vogelbescherming te Amsterdam.

Ookelders gunstige cijfers

Ook in Oldenburg blijkt 1957 een gunstig jaar te zijn geweest voor de ooievaars. Oud-minister Richard Tantzen, die zich reeds sinds de jaren twintig met bestudering van de ooievaarspopulatie van Oldenburg bezig houdt, zond ons een overzicht over 1957, waarin hij schrijft dat de vroege terugkeer der ooievaars en het zachte voorjaarsweer oorzaak waren van gunstige broedresultaten in zijn gebied. Het aantal bezette nesten steeg met 3 tot 106, waarvan er 102 (v.j. 92) door paren bezet waren. Hiervan brachten er 61 (v.j. 54) 176 (v.j. 155) jongen groot, een vooruitgang dus van resp. 13 en 13,6 pct. Uit een bij het (nog niet in druk verschenen) verslag gevoegde tabel blijkt voorts nog, dat in de aan Oldenburg grenzende gebieden Graafschap Hoya, Bersenbrück en Hamburg de aantallen groot gebrachte jongen resp. 22 (v.j. 18), 40 (31) en 59 (46) hebben bedragen.

Dr. Zink, van de Vogelwarte Radolfzell, deelde mij begin augustus mondeling mee, de indruk te hebben dat in Zuid-Duitsland weliswaar het aantal broedparen niet opvallend groter was dan in 1956, doch dat ook daar méér jongen waren groot gebracht. Hetzelfde was blijkens mededeling van Hofman in het gebied van Frankfort aan de Main het geval.

K. Z.

De Kruger Wildtuin

We zijn in ons land — zo bedacht ik — toch al een eind gevorderd, wanneer een zaak uit een oogpunt van reclame voor zijn artikelen albums uitgeeft, die over de natuur handelen. De belangstelling voor al wat leeft en groeit is blijkbaar groot genoeg om zo'n uitgave te ondernemen.

Zo b.v. „De Kruger Wildtuin”, een nieuwe uitgave van N.V. Hille en Zoon te Zaandam, een uitgave die we gaarne onder Uw aandacht brengen. Bij de fraaie plaatjes in kleuren (vervaardigd door Rein Stuurman) schreef Jan P. Stribos een korte tekst. De plaatjes kunt U sparen, de albums (gebonden en met linnen rug) zijn verkrijgbaar à f 0,75 bij Hille's Reclame-afdeling, Zaandam (postrek. 603091). Misschien is het geheel voor vergevorderden iets te eenvoudig, bedenk dan dat U er jonge vrienden een plezier mee kunt doen en wellicht kweekt U daardoor nieuwe vogelbeschermers!

J. A.